

Här bodde Jane Austen under de sista åren av sitt liv. Huset är nu ett museum till hennes minne.

Posthum diagnos för Jane Austen

Det trivsamma huset på bilden ligger i Chawton, ungefär tre mil öster om Winchester i södra England. Här bodde Jane Austen tillsammans med mor och syster de sista åtta åren av sitt inte fullt 42-åriga liv, dvs mellan 1809 och 1817. Här skrev hon också de sex romaner som skulle göra henne berömd, och som nästan 200 år senare skulle ge underlag för filmer och TV-serier.

Även om hon för tre av böckerna hade äldre utkast, som nu bearbetades och fick sin definitiva form, är det fråga om en eruption av litterär skaparkraft.

Huset, som nu rymmer ett Jane Austen-museum, är i grunden medeltida och påbyggt och ombyggt vid olika tillfällen. Rummen är ganska små och det är lågt i tak. Man kan undra om Jane Austen egentligen trivdes här. I brev betygade hon visserligen hur mycket hon tyckte om huset, men i romanerna visar hon ofta sin förkärlek för »moderna» hus, dvs det sena 1700-talets ljusa och luftiga rum med generös takhöjd. En sådan bostad låg dock utom ekonomiskt räckhåll för damerna Austin, och de fick rätta mun efter matsäcken.

Trött och svag

På sommaren 1816 börjar Jane Austen känna sig trött och svag. Efter hand får hon perioder av illamående, som hon tror har med »gallan» att göra. Hon har ont i ryggen och ett knä. Reumatism, förmodar hon, och försöker lindra smärtorna med värmande omslag av flanell. Hon får efter en feberattack fläckar i ansiktet. Periodvis är hon bättre och kan ta en

liten åktur i hushållets åsnekärra, men ofta tvingas hon stanna i sängen eller ligga på soffan.

Apotekaren i Chawton har inget verksamt botemedel att erbjuda, och en regnig majdag år 1817 skakar Jane iväg i vagn för att söka vård hos doktor Lyford i Winchester. Hon får bostad i ett litet hus strax utanför katedralsområdet, och där dör hon den 18 juli.

Vagt sjukdomsförlopp

Vad dog hon av? Det vaga sjukdomsförloppet kan i viss mån följas i Jane Austens brev [1], men hon skriver inte särskilt utförligt om sitt hälsotillstånd. Oftast är det optimistiska tongångar: hon har varit dålig, men nu är det bättre, och får hon bara litet frisk luft och motion, så skall hon snart vara helt bra igen.

Med hjälp av breven vågade sig en

engelsk läkare, professor Zachary Cope, på att efter närmare 150 år ställa en posthum diagnos [2]. Han diskuterar i artikeln en rad differentialdiagnoser som myasthenia gravis, bakteriell endokardit, tuberkulos och magcancer, men stannar inför Addisons sjukdom. Den avgörande ledtråden, menade han, är de pigmentförändringar i ansiktet som Jane Austen noterar i mars 1817 och beskriver som »black and white and every wrong colour».

Inte färdig med livet

Hon låter tillkämpat skämtsamt, men sorgen och bitterheten över sjukdomen och den vissnande hyn lyser igenom redan i nästa mening: »Jag kan inte räkna med att någonsin bli så särskilt blomstrande igen.» Hon var inte färdig med vare sig litteraturen eller livet. Hon var mitt uppe i arbetet på en ny roman.

Och även om hon accepterade att hon – med tidens sätt att se – höll på att bli gammal, så fanns kanske tanken kvar i någon vrå av själen att hon en dag skulle möta en sådan där klok och god och karaktärsfast man som hennes kloka och goda och karaktärsfasta hjältinnor får i slutet av romanen efter alla förvecklingar och missförstånd.

Ulf Schöldström
Sveriges läkarförbund

Referenser

1. Jane Austen's letters, Oxford University Press, 1995.
2. Cope Z. Jane Austen's last illness. BMJ 1964; July 18: 182-3.

MEDICIN
HISTORISK
paus

Medicinhistoriska
ögonblicksbilder,
i form av en kort text
till en bra bild,
välkomnas!

»Medicinhistorisk paus»
Läkartidningen
Box 5603
114 86 Stockholm

Redaktör:
Kristina Räf